

מראי מקומות - חגיגה

כב:

א. ומנא לז' יומי לא מושלי אינשי

ביאר השיח יצחק, "ומש"ה בדין הוא משום תקנתא דחבר שיוכל לשאול מה שצריך לו עכ"פ מע"ה, לומר לע"ה שכלי שטף שלו לא נצולו, דבזה ישמע לנו כיון שיש לו תקנה... ויזה עליו בג' וז' באופן שיהי' מוכן לצורך החבר, שלא יהי' צריך אלא להטבילו משום ע"ה וישתמש בו מיד".

ב. הא דאמר מעולם לא הטבלתי

הק' הטו"א, למה אינו נאמן לומר הטבלתי ולא הטבלתי בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד, במגו דאי בעי אמר לא הטבלתי בכלי בתוך כלי, וכן ק' על הברייתא דאינו נאמן לומר הוכשרו אבל לא נטמאו, אמאי, ליהמני' במגו דאי בעי אמר לא הוכשרו. ותי' דמה שאינו נאמן לומר לא נטמאו, היינו משום דאינו בקי בהל' טומאה, ומה שאינו נאמן לומר הטבלתי ולא הי' בתוך כלי שאין בפיו כשפופרת הנוד, היינו משום דבשעת הטבילה לא ידע דאינו יכול לטבול בתוך כלי כזה, ומילתא דלא רמיא עלי' דאינשי לאו אדעת', ממילא חיישינן דעביד כן ולא אדעת'.

עוד הק', למה אינו נאמן לומר דיום ג' או יום ז' הוא לטומאתו, הא אינו יודעין בכלל שהוא טמא אלא על פיו, וא"כ לימא פה שאסר הוא הפה שהתירה ותי' דצ"ל דאנו יודעים מפי עדים שהוא טמא, אלא דאינו יודעים אם הוא יום א' או יום ג' לטומאתו, ולכן אינו נאמן בעדותו. אולם ע' במקדש דוד (מ"א, ב') דאין כאן חשש משקר כלל, ולכן

אין שייך מגו, אלא דהא דמזין עליו רק לאחר ג' הוא משום דע"ה אינו נזהר בטומאתו, וחיישינן שמא נטמא אף היום. ולכן מה דאמרי' בסוגיין דצריך שיעשה לפנינו ג' וז', היינו שישמור עצמו לפנינו שלא יטמא עוד.

ג. כלי שנטמא אחוריו במשקין, אחוריו טמאין, תוכו וכו' טהורין

פרש"י, דמיירי בכלי עץ או מתכת, דמטמאין מגבן. אבל הרמב"ם (שאר אבות הטומאה ז, ג) כ' דדין זה הוא גם בכלי חרס, וכבר תמה הראב"ד שם "אין השכל נותן שיעשו משקין מה שאין המת והשרץ עושין", דהא כלי חרס אינו מטמא מגבו אף ממת ושרץ. וע' כסף משנה שם דכ' "די"ל דמשום דמשקים עלולים לקבל טומאה עבוד בהו האי מעלה לטמא יותר וכו'". ובחי' ר' ארי' לייב (ב' ס"ה, ג', וכדבריו אי' גם האבי עזרי כלים כ"ח, ב', ד"ה ועדיין) כ' לבאר דדין טומאה זו של טומאה על גב הכלי שאינו מטמא כל הכלי, אי"ז שייך כלל לדיני קבלת טומאה בכלים, אלא דזהו טומאה חדשה שחידשו שיכול ה"גב" לקבל טומאה, ולא בתורת כלי [אף דודאי צריך להיות כלי, דאל"כ אינו מקבל טומאה בכלל, אבל כיון דראוי לקבל טומאה, שוב אין תלוי בגדרי קבלת טומאה של כלים]. וא"כ, י"ל דהדין דכלי חרס אינו מקבל טומאה אלא מתוכו הוא דין רק בדיני קבלת טומאת רגילים, אבל בטומאה חדשה זו של גב כלי, לא מצינו שיש חילוק בין כלי חרס לשאר כלים.